

Guadalupe Nettel
GOSTITELJICA

prevedla Veronika Rot

*Mojim staršem, ki sem jih toliko časa
parazitirala.*

*Razumi, da gre za to, da se rešiš v celoti,
skupaj s svojimi pomanjkljivostmi, s svojimi žulji,
z vsem, kar lahko človek nosi v podzavesti,
kar ima v sebi nasprotujočega si, absurdnega.
Vse to je treba spraviti na plan: norca, ki je v nas.*

JEAN PAULHAN,
Les incertitudes du langage

I.

Od nekdanj so mi bile vseč zgodbe o razpolovitvah, tiste, v katerih se nekomu iz trebuha izvije *alien* ali pa mu na hrbtu zraste siamski dvojček. Kot otrok sem oboževala tisto karikaturu, na kateri kojot razpre zadrgo svojega kožuha krvoločne zveri in se spremeni v krotko jagnje. Vedela sem, da tudi v meni živi neka stvar brez predstavljive oblike, ki se igra, ko se igram jaz, já, ko jem jaz, je deklica, medtem ko sem deklica tudi jaz. Prepričana sem bila, da se bo nekega dne Stvar pokazala, dala od sebe znak, da je živa, in čeprav mi je bila misel na to srhljiva, sem nenehno iskala znake o tem po vseh kotičkih svojega vsakdanjega življenja, kot drugi iščejo mozolje na svojem obrazu ali pa zamaščene kraste pod lasmi. Najmanjša sprememba v mojem razpoloženju, najmanjši izpad bi lahko bil znamenje njenega obstoja. Takrat sem o tem notranjem gostu vedela še zelo malo. Vedela sem, da je njegovo dihanje podobno hobotničnemu, svoje lepljive lovke je ponoči raztezal po moji sobi; vedela sem, da zanj ni nič bolj boleče kot svetloba in da bi me, če bi si me kdaj popolnoma podredil, obsodil na absolutno temo. Vedela sem, kratka, da je ta stvar moja najhujša sovražnica. Precej let je bila Stvar tako sramežljiva kot jaz in rekla bi lahko celo, da v marsičem podrejena. Morda si jo je moja impulzivna in muhasta narava podjarmila: v tisti starosti sem bila sposobna kakršnega koli neustrašnega dejanja, zmožna bi bila spiti cel liter črnega čistila, ki

ga je mama uporabljala za odmaševanje cevi, da bi se je znebila. Komaj pa sem vstopila v puberteto, ki je pri meni prišla precej zgodaj, si je prilastila najboljše strani mojega značaja, osiromašila me je za vse moje, in to tudi najmanjše, dobre lastnosti. Zato sem zdaj oseba brez vrlin in ljudje menijo, da me je težko prenašati.

Prvo zavojevano ozemlje so bile sanje; postopoma, nekako med desetim in dvanajstim letom, so izgubile barvitost in obstojnost. Sprva sem sanjala v pastelnih odtenkih in nato v ogleno črnih, kot v spackanih potezah kakega amaterskega risarja. Vem, da se nekatere ljudje zjutraj zbudijo le z medlim spominom na svoja sanjska doživetja, drugi pa celo trdijo, da sploh ne sanjajo, vendar to ni bilo tisto, kar se je dogajalo z mano. Dober spomin imam in spominjam se tudi zelo oddaljenih sanj. Če bi bila vsaj malček nadarjena za likovno umetnost in bi znala slikati, bi lahko naredila retrospektivo in pojasnila, kako so moje sanje postopoma izgubljale svetlobo in oblike, tako kot so Mondriana prevzele osnovne barve in ga ujele v obupne rešetke, ki jih nikakor ni mogel prenehati slikati. Tudi taka življenja so. Prav res bi z veseljem razstavila svoje sanje v muzeju, vendar ne znam risati in prepričana sem, da je za to kriva Stvar. Ali sem sanjala budna ali speča, je bilo povsem vseeno, nenadoma so podobe postale meglene, nato vedno temnejše, kot da bi nekdo počasi obračal stikalo za luč. Enako se je zgodilo vedno, ko sem si poskušala zamisliti prihodnost.

Ko sem prenehala sanjati, sem vedno težje razlikovala vsakdanje predmete, kot na primer grah in čičeriko. Vsi zmorejo ločiti med zrnom graha in zrnem čičerike, naj bo v še tako bogati solati, in to po njuni barvi in obliki. Meni pa to predstavlja težavo. Za nameček obožujem čičeriko, tako arabsko, tako rumeno, kot so verjetno kamele, in sovražim grah, tako navaden in zelen kot plastične kroglice. Ne vem, zakaj, toda grah se mi zdi umeten, morda zato, ker ga reklamirajo po televiziji in vse, kar se pojavi na njej, je videti zlagano. Čičerike nisem še nikoli videla v reklamah, zato ohranja svoj čar. Stvari pa se nasprotno občasno zahoče graha. To se ne zgodi pogosto, toda pride kak dan, še posebno če je zaradi česar koli jezna, ko me prisili, da odprem konzervo graha in ga požrešno pojem, kar tako, ne da bi ga pogrela, čeprav ve, da ga bom, kadar sem jaz tista, ki tistega dne nadzorujem prebavo, izbruhala v školjko. V takih trenutkih se je Stvari težko upreti. Uporabi moje roke, moj glas, moj sluh, da dobi tisto, kar hoče. Vendar pa sem odkrila način, kako jo ovirati, in ta strategija je delovala več let. Bila je v tem, da sem sprostila telo in vso koncentracijo usmerila na veke, da bi, ne glede na vse, oči obdržala odprte.

Stvar je nekoč imela ime, ki sem ga poznala tako naravno, kot sem poznala imena svojih bratrancev in stricev, toda zdaj si ga nikakor ne morem priklicati. Spomnim se, da je šlo za neko staromodno ime, tako, ki ima močno osebnost, kot na primer Consuelo, Soledad, Victoria, Constanza. Nekatere besede mi v valovanju pogovora prinesejo zven te neulovljive besede,

toda nekaj v meni jo zavrača. Včasih se sprašujem, kako to, da se ne morem spomniti tega drugega imena, ki ga nosim v sebi, medtem ko nikoli ne pozabim svojega imena – Ana, tako preprostega, tako pogostega.

Kljub vsemu mislim, da je nekakšen privilegij, da sem bila takole naseljena. So ljudje, ki vse življenje preživijo sami, menjavajoč naključne prijatelje, partnerje, bežeč pred svojo družino, in bog ve, da so nekatere resnično neznosne. Stvar je bila vedno z menoj, občasno odmaknjena in spoštljiva, občasno vsiljiva, požrešna. Moja umirjenost pa jo je tudi hranila in sem in tja je njej ustrezalo, da mi jo je dopuščala. Moje otroštvo je bilo skorajda prijetno. V nasprotju s številnimi drugimi otroki nisem potrebovala namišljenega prijatelja: Stvar je enako dobro kot jaz poznala značaj mojih punčk. Pred njimi, tako kot pred celotnim šolskim osebjem, sva delovali v zavezništvu, ki se je razdrlo v trenutku, ko sva ostali sami. Obstajalo pa je nekaj nedotakljivega, nekaj, do česar Stvar ni imela dostopa, čemur se še približati ni mogla: nek močan mehanizem, presenetljiv celo zame, ji je to preprečeval, morda zato, ker je bilo edino, kar sem si želela varovati in si morda v nekem trenutku v življenju tudi prilastiti. Govorim o Diegu, mojem edinem bratu, bitju iz nekega mirnega in nenavadnega sveta, veliko bolj nedoumljivega kot veselje, od koder je prihajala Stvar. Diego je bil moj in ona mi je to ozemlje dolga leta prepuščala.

Med odmori sem ga opazovala, kako igra nogomet s svojimi prijatelji; na avtobusu na poti domov iz šole sem se usedla k njemu in hrepenela po priložno-

sti, da bi z njim spregovorila nekaj besed. Meni se je to zdela najlepša in najneverjetnejša izkušnja, nekaj takega, kot je verjetno atmosfera na površju Lune. Nemogoče si je bilo predstavljati Diegove misli, ko se je za več ur zatopil v igro s svojimi avtomobilčki in jih pred vhodom v hišo drugega za drugim prestavljal toliko časa, dokler se ni celotna kolona premaknila za pol centimetra. Prepričana sem, da se je Diego navdihoval pri strategiji mravelj, ki so zavojevale našo kuhinjo, in da je v naravnem umevanju teh zadev tičala skrivnost njegove vedrine. Vsako jutro sem ga, naslonjena na podboj vrat kopalnice, brez besed občudovala: njegovi gibi so bili počasni in umirjeni, kot so gibi osebe, ki se zaveda, da je opazovana. Odložil je tubo zobne paste na poličko, in ne da bi se prenehala gledati – in gledati mene – v ogledalu, si je rdečo zobno krtačko vtaknil v usta, kot bi šlo za karamelno ploščico. Ko je končal, si je, namesto da bi uporabil brisačko, vodo z ust obrisal s hrbtno stranjo dlani in se mi nasmehnil, kot bi mi nakazal, da je predstave konec. Toliko let sem opazovala vsak njegov gib, vsak izraz, vsak premik, da je Diego nazadnje začel verjeti, da o njem vem nekaj zelo globokega (čeprav verjetno še sam ni vedel, kaj), jaz pa se pretvarjati, da to dejansko vem. Najini pogledi so bili zamegljeni z zavezništvom, zakoreninjenim v tej skrivnosti. Diego je v mojih očeh iskal brezpogojno potrditev, tisti, vse je pod nadzorom, ki sem mu ga očitno vračala.

Spominjam se juter hitenja, ko sva se pripravljala za šolo: se umiti, obleči, pozajtrkovati, si poščerkati zobe, vzeti nahrbtnik, v katerega sva že prejšnji večer

zložila učbenike in zvezke z domačimi nalogami ter malico. Vse to v petinštiridesetih minutah. V hiši je vladalo junaško vzdušje, občutek skupnega podviga. Za mojo mamo so bila ta jutra vsakdanji dokaz, da njeno življenje nečemu koristi in da je v svojem gospodinjskem poslanstvu učinkovita. Vsak njen gib je bil skrbno načrtovan, da bi z njim prihranila čas, ne da bi pri tem izgubila potrpljenje z nama. Moj oče pa jo je medtem opazoval iz naslanjača v dnevni sobi, zabarikadiran za jutranjim časopisom. V njegovem pogledu sta bila občudovanje in ljubezen, vendar pa ni niti s prstom mignil, da bi ji pomagal. Omejeval se je na svojo vlogo sodnika, prepričan, da mu je v resnici njegova žena za to hvaležna.

Za mojo mamo je zgolj trenutek kaosa pomenil poraz. Imela je le malo ambicij, toda v te je vlagala ves svoj perfekcionizem. Kdo bi lahko mislil, da je v teh situacijah dovolj, da izvajaš sosledje avtomatičnih gibov, pa vse teče, kot mora, toda v moji družini ni bilo tako. Vsako jutro, tudi tista na videz najbolj neškodljiva, je skrivalo kak zaplet. Ali se je eden od naju zbudil bolan ali pa ni hotel v šolo, ali je v bojlerju zmanjkalo tople vode ali pa naju je šolski avtobus pozabil pobrati, in v tem, v tej drobnosti, toda neizogibni razpoki je moja mama pokazala svoj talent.

Zavedajoč se situacije, Stvar ni nikoli izpustila priložnosti, da ne bi prispevala k neredu. Skoraj vsak dan je pri zajtrku polila moj kozarec mleka po namiznem prtju in zalila kos kruha z marmelado na Diegovem krožniku. Ne da bi se zmogla premakniti, sem gledala belo tekočino, kako je kot v počasnem

posnetku curljala na tla. Šlo je za klasično nezgodo in moja mama je računala nanjo. A kljub temu da je šlo za ponavljajočo se in vsakdanjo *nesrečo*, sem se prav vsakič počutila osramočeno. Ta drobna ponižanja so se dan za dnem kopičila v moji zavesti kot zareze na Stvarinem slavlolu zmag. V šolo sem odhajala z gotovostjo, da si tako neumni ljudje, kot sem jaz, ne zaslužijo tlačiti tega sveta. Diegovi gibi so bili umirjeni in skladni. Medtem ko je čakal, da me bo zagledal, kako se raztreseno v naglici spuščam po stopnicah, je mami pomagal pomivati krožnike ali pa z mize pospravljati z mlekom prepojene prtičke. Čas je za naju predstavljal povsem nasprotni si dimenziji. Če se je Stvari zahotelo, da me je prisilila spotakniti se ob stopnico, sem ujela, kako je v kuhinji rekel, da je res sreča, če si pred šolo razbiješ faco, in to, da sem slišala njegovo smejanje, je bilo dovolj, da mi je polepšalo dan.

Nisem imela prijateljev, ne v šoli, ne v naši soseski. Iz strahu, da bi bila razkrinkana, sem sodelovala le pri skupinskih igrah, pri katerih je pozornost na posameznika usmerjena le nekaj kratkih trenutkov, kot na primer skrivalnice ali pa kdo se boji črnega moža. Pri telovadbi sem se žoge dotaknila, le kolikor je bilo nujno potrebno, da me ne bi izžvižgali, zatem pa sem se izgubila v množici. Tako sem preživela nekaj let, ne da bi kdo kaj posumil, dokler se ni name zgrnila puberteta. Veliko prej kot pri drugih deklicah se je moje telo začelo spreminjati. Ne morem vedeti, ali je šlo zgolj za kruto šalo usode ali je imela tudi pri tem prste vmes Stvar; vem pa, da se je približno takrat moj večni strah uresničil: moja navzočnost v razredu je postala opazna. Nekega dne, ko je zazvonil zvonec za odmor, je skupinica deklic stopila k meni tako prijazno in veselo, da se jim nisem zmogla upreti. Ena od njih je prinesla narezan kolač in ga vzela iz torbe, da bi ga delila z drugimi. Bilo je prvikrat, da sem se znašla sredi toliko deklic. Skoraj vse so nosile krila, nogavice do kolen in imela lase spete v čop, s katerim so opletale sem in tja, kot zadovoljen psiček maha z repom. Jedle smo kolač ob vprašanjih, ki so mi jih druga za drugo zastavljale. Hotele so vedeti mojo starost, mojo najljubšo glasbo, s kom se v šoli družim. Dokler mi ni ena od njih razkrila prikritega vzroka za zanimanje teh novih občudovalk.

»Ali imaš poleg Diega še kakega brata?« me je vprašala Marcelita Alcaraz.

»Z veseljem bi ga spoznala,« je vzkliknila debela Isaura in vzhičeno sklenila dlani pod bradico.

Moj spomin na to, kar se je zgodilo zatem, je povsem jasen in se ni v ničemer spremenil; v tišini smo pojedle čokoladni kolač do konca in takoj zatem sem se ob šelestenju kril in dokolenk, ki so se iz nekega razloga premikale hitreje kot običajno, vrnila v razred. Pa vendar so dva dni zatem mojo mamo poklicali v šolo, da bi Marcelinim staršem pojasnila neko skrivnostno in domnevno nedopustno zadevo.

»Kaj si naredila?« me je obupano vprašala mama na moje veliko začudenje.

»Ničesar, jedla sem čokoladni kolač.«

»Nič drugega?« je vztrajala.

»Prisežem.«

Moja mama mi je z dlanmi objela obraz in me poljubila na čelo. Poljub ni bil toliko izraz ljubezni kot tega, da je s svojimi ustnicami vtisnila pečat zaupanja med nama. Ničesar se mi ni bilo treba bati, ona me bo branila.

Še vedno se spominjam, kako je sramežljivo vstopila v ravnateljčino pisarno. Modra obleka s cvetličnim vzorcem je poudarjala njeno vitkost. Marcelita Alcaraz in jaz nisva šli k pouku. V zarotništvu, ki nastane v nenavadnih trenutkih, sva se skrili pod okno pisarne, da bi prisluškovali pogovoru. Motila me je predvsem mamina zapostavljenost, njena osamljenost med tremi osornimi odraslimi, ki so sedeli nasproti nje z obtožujočimi izrazi:

»Gospa,« je začela Marcelitina mama, »pred dvema dnevoma je najina hčerka z vašo delila čokoladni kolač, ki ga je sama spekla.«

»Vem,« je z zaigrano mirnostjo odgovorila mama.

»Potem boste vedeli tudi to, da ji je v zahvalo vaša hči skoraj odgriznila goltanec.«

Mama je pobleдела. Pod oknom se je pogled moje sošolke zamerljivo in zmagoslavno dvignil. V tistem trenutku je zazvonil zvonec za odmor. Od tega drugega jutra se spomnim zgolj sivega puloverja z visokim ovratnikom, ki ga je nosila Marcelita, in njenih široko odprtih oči. Toda zlobni jeziki pravijo, da sem jo tokrat, poleg tega, da sem jo ponovno ugriznila, tudi krepko premlatila.

Izključili so me za tri tedne, Marcelita pa je še več mesecev nosila puloverje z visokim ovratnikom. Malo se mi je smilila, saj se je izmikala mojemu pogledu, ko sem šla mimo nje na šolskem dvorišču.

Od tega leta sem se – in mislim, da z določenim razlogom – začela bati sebe. Bati Stvari, ki sem jo čutila, kako raste v meni kot ličinka v svoji bubi; bati sprememb, ki so se dogajale v mojem telesu; in predvsem bati dejanj, ki sem jih bila sposobna storiti, ne da bi se tega zavedala.

Pod tem, kar imamo za pomembne dogodke, se skrivajo na videz nesmiselni trenutki, ki določajo naša življenja. Stvar je bila strokovnjakinja v prilasčanju teh trenutkov kot nekdo, ki z večšo spretnostjo minira tuje ozemlje. Najstrašnejša od teh min je eksplodirala neko jutro med Diegom in mano. Tudi tistikrat sem naslonjena na steno kopalnice opazova-

la njegovo jutranjo rutino. Kot vedno je on dvignil obraz, da bi me pozdravil v ogledalu. To je bil najin posebni način, da sva si zaželela dober dan. Toda tistikrat je moj brat obnemel, kot da bi v odsevu zagledal nekaj, kar sem sama spregledala: njegov obraz se je spremenil in od tam, kjer sem stala, sem vedela, da se je nekaj zlomilo.

»Kaj tako gledaš!« je zavpil z mešanico jeze in strahu nekoga, ki se počuti ogroženega. Domnevam, da je v tistem trenutku prepoznal Stvar ali pa videl, kako je kot senca hušknila čez moje roženice. Nisem mogla odgovoriti na njegovo vprašanje, zasukala sem se in se zaprla v svojo sobo. Tam sem ostala celo dopoldne in jokala, punčke na omari pa so se norčevale iz mene. Napeta kot braneča se boa se je Stvar ovijala mojih vratnih vretenc. Diego je prvikrat odšel v šolo brez mene.

Nobeno čustvo ni močnejše, resničnejše kot ponižanje; ponižanje izpodrine vse, vojske, ljubezni. Skoraj leto mi je Diego dajal vedeti, da sem zaničevanja vredna, čeprav se je sčasoma njegovo zavračanje sprevrglo v nekakšno omalovaževanje. Mogoče je bilo to še huje, kajti le redkokatera izkušnja je bolj uničujoča kot ta, da ti je brezpogojno oboževanje vračano zgolj s prizanesljivostjo. Šele veliko pozneje sem ugotovila, da je bila sprememba veliko globlja, kot sem takrat slutila. Diego ni bil drugačen zgolj v svojem obnašanju do mene, temveč se je njegov način bivanja na svetu popolnoma spremenil.

»Umiramo od trenutka, ko se rodimo,« je imela navado reči moja babica, ki je umirala več kot sto let. Diego pa je, nasprotno, začel umirati tistega jutra. Stvar ga je dotolkla v nekaj sekundah, in to skozi moj lasten pogled, postavila ga je za mejo, katere obstoj sva odkrila tistega dne. Odtlej je moj brat taval po hiši kot duh, prikazen. Nekateri ljudje imajo to smolo, da umrejo, vendar pa še nekaj časa ostanejo med živimi. Tako je bilo z njim, med nami je ostal, kot bi se ne bilo zgodilo nič, še naprej je obstajal v maminih načrtih, za katere je izkoristila vsak prosti trenutek, da si je izmišljevala različne prihodnosti za naju. Midva sva vedela, da se razsežnosti teh prihodnosti ne ujemajo z najinima velikostma. Desetletne deklice rastejo zelo hitro, mrtvi dečki pa zelo hitro hujšajo. Tudi Diego stvari ni dojemal takšnih, kakršne so bile. Ure in ure je preživel pred televizijo ali pa strmel v strop v svoji sobi. Meni je bilo hudo gledati, kako ga smrt napolnjuje s slutnjami, razen s tisto o lastnem stanju.

Dogodek v kopalnici mi je dal vedeti, in to z vrto-glavo jasnino, ki jo imajo verjetno na smrt bolni ali pa obsojeni na električni stol, da so bili najini datumi nekam že vpisani in da je ta proces nepovraten. Razlika je bila v tem, da je bil – vsaj v praktičnem pomenu – Diego že mrtev; moj izbris pa je bil nasprotno del maščevalnega in zato tudi bolj izkrivljenega načrta, ki naj bi se izvršil v dveh delih, dveh krčih, dveh

zaporednih smrtih. Najprej dokončni izbruh Stvari v mojem telesu: ko me bo izgnala v klet, kjer sem jo do-
tlej zadrževala, bo moja eksistenca skrčena na ek-
stenco amebe. Ko bo prišlo do tega, bom jaz njena
temna plat, njena sramota, njena revna sorodnica.
Vloge bodo zamenjane pod kričavim sloganom ,kdor
se zadnji smeje, se najslajše smeje‘, in bog ve, da ima
Stvar grozljiv smeh, vreščeč kot krohot norega kra-
lja. V nočeh svojega otroštva sem se naučila prislu-
škovati ji, stisnjena pod odejami, in še zdaj jo slišim,
čeprav mi ne more več škodovati. Vpričo take usode
bi bila ona druga smrt, tista ortodoksna, lahko zgolj
osvoboditev.

Zaman sem čakala na priložnost, da bi obnovila
najino intimno vez. Tolažila sem se z mislijo, da je
moj brat pristen idol, idoli pa so običajno zelo neiz-
prosni. Ko sta se najina pogleda naključno srečala, se
je zdelo, da me ne prepozna. Nisem več iskala njego-
ve bližine, nasprotno, začela sem se ji izogibati. Moje
oči so zanj prenehale biti nepogrešljive. Ob njegovi
ravnodušnosti nisem imela druge možnosti, kot da
sem spustila veke in na tleh iskala sledi njegovih ko-
rakov. Ti meseci so bili neskončni.

Vse družine prakticirajo sprenevedanje, mi pa smo
v tem športu dosegli trenutke neverjetne virtuoznosti.
Včasih, na primer, je moj oče kuhal paeljo za vse,
mama pa se je medtem pogovarjala z njim in se pre-
tvarjala, da ji je všeč žafran in da se zjutraj za zapr-
timi vrati spalnice nista kregala. Midva sva se igrala,
da sva ubogljiva, da se dobro razumeva. Jaz sem se
pretvarjala, kot da Diego ne bi bil umrl. Bilo je zelo

utrujajoče, vendar pa smo tako lahko preživali skoraj celo soboto. Nazadnje, da ne bi pokvarili vtisa, je bilo nujno, da smo se zatekli v kak kino ali pa dobili obiske.

Poletje sem preživela v stanovanju pri babici, brez Diega. Vročina je bila neznosna, vendar pa je na Stvar učinkovala uspavalno. Za preganjanje dolgčasa sem dopoldneve prespala, ob popoldnevih pa sem se kratkočasila s tem, da sem prešala cvetove rož in jih čim bolj natančno, v pristnih barvah in oblikah, odtisnila na bele kartončke. Babica je bila čemerno bitje, ki jo je v življenju zanimalo zgolj dvoje: igranje pasjanse na mizi v jedilnici in praznjenje steklenic viskija, ki jih je imela v shrambi. Kuhanje ni bilo njena močna plat, prav tako ni vezla in tudi ne gledala televizije. Včasih je, ko je zaključila igro, obraz naslonila na dlani in vzdihnila kot nekdo, ki že ure in ure sedi v čakalnici. Da je ne bi motila, sem ji na skrivaj jemala kovance iz denarnice in hodila kupovat šopke na stojnico na vogalu. Najprej sem rožam odstranila steblo in ovele liste, nato pa jih stisnila med leseni-ma deščicama, da sem jih odtisnila na kartice. Sveži cvetni lističi so se prilepili na papir in mojim stvaritvam vdahnili življenje. Toda po kakih dveh tednih sem začela opazati, da risbe bledijo. Nič ni pomagalo, da sem jih imela spravljene na temnem, sonce je tisto poletje vse prežgalo. Babico sem prosila, naj mi pove kak recept, kako bi fiksirala barve. Ona je za hip zaničljivo ošvrknila moje sličice in nadaljevala s svojo pasjanso na mizi v jedilnici, ne da bi kaj zinila. Zadnje popoldne, ko sem pospravljala svoje igrače, da bi se vrnila domov, sem zgroženo ugotovila, da je

od risb ostalo le nekaj razmazanih madežev. Babica je bila tam in jih je raztresla po postelji, da bi si jih lahko bolje ogledala.

»Tudi bolj pomembne stvari so,« je rekla in me resno pogledala, »ki se skvarijo še hitreje. Najboljši način, da ohraniš barvo rož, je, da jih shraniš v spominu. Ampak nikar preveč ne pričakuj, najverjetneje je, da ti bodo tudi tam ovenele.«

Babica je odšla po steklenico viskija in še nekaj časa ostala v moji sobi ter opisovala vonj, ki ga imajo spomini, ko se skvarijo, in tako kot sem jaz raztresla svoje risbe pred njenimi očmi, mi je ona začela pripovedovati o svojem življenju. Oddaljeni prizori neke podeželske mladosti so zakrožili skozi moja ušesa, vrtnec družinskih dogodkov, imena neznanih stricev, hiše, ki jih nikoli ne bom videla; njena poroka; naftna kriza, moj dedek, ki je umrl v požaru v neki igralnici. Poskušala sem čim hitreje spakirati, da bi jo spravila iz sobe, vendar mi ni uspelo. Ko sem končala, sem se ulegla na posteljo in se pretvarjala, da sem neznan-sko zaspana, ona pa je na sosednji postelji še kar razpredala. Ko je končno odšla, sem vzela kartončke iz kovčka, odločena, da vse tiste smeti pustim pri njej doma in vzamem s seboj le njen zadnji nasvet.

Pepel, naj se ga dotaknem ali pa ga tudi le vidim, mi vzbudi neizogiben občutek tesnobe, tako močan, da bi ga lahko zamenjala za vrtočlavico. Vsakič, ko sem zagledala očetov polni pepelnik na mizici v dnevni sobi, sem začela obsedeno razmišljati o smrti svojega brata in o tem, da si hišo, kopalnico in tudi šolski avtobus delim z njegovo prikaznijo. Če sem pepelnik zagledala na javnih mestih, je bil občutek še hujši. Sovražila sem na primer tiste ogromne kovinske valje, ki naj bi lepšali vhode v banke. Ob kombinaciji sivega prahu, tako lahkotno prhutajočega, in mrzle kovine mi zaškrtaajo zobje. Pa vendar sem zelo pogosto, in to posebno ponoči, razmišljala o pepelu. Majhne količine ali pa večtonske, občutek je bil isti. Če sem bila v sobi sama, omamljena od zaspanosti, se je strah podvojil. Dolgo sem bila prepričana, da je v puščavah nakopičen ves pepel, ki so ga ljudje proizvedli skozi vsa obdobja, še posebno pepel človeških trupel, vendar pa tudi pepel od požarov, od ruševin vseh bombardiranj, zažganih smeti, kosti kitov, vse je bilo nakopičeno tam v tistih tihih sipinah, na tistih tisočih in tisočih kilometrih brez kakršne koli sledi življenja. Kamele so se mi zdele prijazna in dobrohotna bitja. Občudovala sem jih, da so lahko stopale po tistem kot neskončno pokopališče opustošenem površju. Tako močno sem se bala smrti, tega, da bi prenehala biti jaz. Prepustiti mesto Stvari je bilo stokrat slabše kot postati pepel. Nositi jo v sebi je bilo imeti razkroj vcepljen v svojem bitju.

Drugo odkritje, enako strašljivo kot povezava med puščavo in pepelom, se je zgodilo v prvem letniku gimnazije, zanj pa sem dolžna profesorju biologije, togemu človeku, ljubitelju trupel: žabe, zajci, golobi, vse mogoče se je znašlo na naših laboratorijskih pladnjih, tako mrzlih, kot so verjetno mize v mrtvašnici.

Izza svojih ogromnih očal je med poukom večkrat ošinil noge mojih sošolk – umazane in potne zaradi nogometnih tekem, ki so jih igrale med odmori, in to na nek mehkužen, skoraj nemočen način, ki sem se ga šele čez leta naučila prepoznati kot pohoto. Nekoč je, ko smo prepisovali prosojnice, ki so predstavljale krila galeba, profesor začel govoriti o pršicah. *Pršice, zapišite si, so neverjetne živali, ki živijo na pticah in tudi na naši koži*, je govoril in švigal z očmi sem in tja, medtem ko je narekoval. *Mikroskopske žuželke, ki jedo našo maščobo in požrejo tudi naše ostanke. So torej ličinke črvov, ki se bodo razpasli v naši krsti*, je trdil profesor in zvijal svoje strahopetne prstke, ko si je takole izmišljeval, da bi videl učinek, ki so ga te zlovešče besede imele na njegove učence. Vendar ga skoraj nihče ni poslušal. Noge nogometašic se niso premaknile in one niso odvrnile pogledov s prosojnic na tabli. V nasprotju s svojimi sošolci sem jaz pri pouku poslušala, verjetno zato, ker sem drugače kot oni že poznala svojo zajedavko in sem jo slišala šepetati prihodnost v svoji glavi. Moj bog, kako močno

sem pogrešala samoto, pa četudi puščavsko, da mi ne bi bilo treba poslušati tega šepeta.

Da bi razmišljala o Stvari, da bi jo lahko analizirala, naredila strategije, špekulacije, sem morala delovati na skrivaj, izkoristiti minute, ko nisem čutila njene navzočnosti, vendar se je, komaj sem se lotila samoizpraševanja, vedno ponovno pojavila. Po obrobjih mojih misli se je sprehajala kot mačka po svojem ozemlju, neslišno. Morda bi se kaj spremenilo, če bi jaz o tem lahko govorila, vendar pa ni bila prav nič neumna. Imeti zaupne gimnazijske prijateljice je bilo zame nemogoče, le kdo bi me lahko razumel, kaj šele da bi se poistovetil z mojimi težavami? Neznosna mi je bila misel, da morda na mračnih šolskih hodnikih, v osamljeni klopi katere od učilnic, strmeč skozi okna z rešetkami, kot zver v ujetništvu, še kaka druga deklica doživlja kaj podobnega. Če je bilo tako in je imela kaj pameti v glavi, potem tudi ona tega ni mogla nikomur povedati, molče se je morala pustiti zasesti svojemu parazitu, prepuščajoč se okupaciji kot uklonjeno ljudstvo. Pa vendar, kako veliko bi si imeli povedati. Odmori bi bili prijetni in ne temačne luknje na polovici poti do izhoda od pouka. Seveda je obstajala tudi možnost, da bi bilo tisto drugo bitje v njej bolj razvito kot v meni in bi bila deklica že tako prizadeta, da sploh ne bi bila več sposobna govoriti ne o tem ne o čemer koli drugem. Sprašujem se, kaj bi se zgodilo, če bi se lepega dne srečala iz oči v oči s kom takim, ali pa še huje, z gostom v njem.

V zgodbah o razdvojitvah mi je bila vedno najbolj všeč tista o beraču, ki zaluča kamen, pri tem pa se ne

zaveda, da bo priletel v glavo berača, še revnejšega od njega. Prepričana sem bila, da so v resnici tisti reveži, od prvega do zadnjega, en in isti revež in da vsak od njih predstavlja stopnjo bede, v katero lahko človek pade. Prešinilo me je celo, da so vsi drugi berači pravzaprav paraziti tistega prvega, in ideja o udarcu s kamnom se mi je zazdela odlična, takoj zatem pa se mi je kar zvrtilo: niti predstavljati si nisem mogla trpljenja, da imaš v sebi ne zgolj enega, temveč neskončno serijo parazitov.

Dobršen del svojega otroštva sem verjela, da se je mogoče o izbruhih Stvari pogajati, da se lahko z njo sklene dogovore, kupčije, ki bi jo zadovoljile ali pa jo prisilile v prizanesljivost. Leta in leta sem živela predana tej trgovinski dinamiki; ponudila sem ji dolgourni spanec, da je lahko kradla moje sanje; pustila sem ji, da je po svoji volji nastavljala radijske postaje na tiste svoje dolgočasne programe, ki jih je imela rada: *Državljska urica*, na primer, ali pa posebna oddaja o Stravinskem. Njen okus je bil samovoljen in vsiljiv. V zameno sem jo prosila za mirno dopoldne v šoli, brez nevarnosti, da bi se nepričakovano pojavila. Toda moj parazit ni vedno sprejel dogovora, in kadar sva sklenili pakt, ni bilo mogoče vedeti, ali bo dejansko držala svojo besedo; kljub mojim poskusom pogajanja je bila grožnja stalnica, nespremenljiv faktor atmosfere kot smog ali poletni kisli dež v Ciudadu de México. Toda ob redkih in nepredvidljivih priložnostih je Stvar pokazala britansko eleganco ter se strogo in do zadnje klavzule držala dogovora. Moja blaženost je bila takrat neizmerna, kot da bi mi uspel čarovniški trik ali pa alkimistični izum, čeprav je že naslednjič gladko zavrnila mojo ponudbo in uveljavila svojo voljo. Ti trenutki miru so mi vzbujali upanje, da je kljub svojemu uporniškemu značaju vzgojljiva in da bi jo z malce truda lahko udomačila. Po televiziji sem videla kače, ki hipnotizirane ubogajo zvok flavte, leve, ki se odrečejo svoji krvočnosti

in se vedejo kot krotke domače mačke, zakaj torej ne bi mogla verjeti, da bi določena metoda zatrla njen uničevalni duh?

Posebej dobro se spominjam priljubljene igre, pri kateri si poklical naključno telefonsko številko, pri čemer sem si včasih pomagala s telefonskim imenikom. Določen tip glasu je imel zame neznansko cenjeno sposobnost, da je Stvar popolnoma spravil ob živce. Igra je torej šla takole: poklicala sem na neko številko in nestrpno čakala, da se bo kdo oglasil. Skoraj vedno so ljudje, ki so se oglasili, govorili v običajnem tonu; v tem primeru je bilo najbolje čim prej odložiti slušalko, počakati na parazitov vzdih olajšanja, nato pa se lotiti znova, dokler se ni, nepričakovano in povsem naravno, oglasila kaka gospa s pravim tonom.

»Prooooooosim?« sva zaslišali, kako se je oglasila, kot bi nekaj iztisnila iz sebe. V meni je Stvar kar zatulila.

Vedno je šlo za glas starejše ženske, v katerem so ohranjeni visoki toni iz zgodnjega otroštva in razkri-vajo hlinjeno vljudnost, ki jo je težko prenašati. Ko je bila končno najdena v neskončni mreži telefonskih linij, ki se prepletajo v mestu, je bilo treba poskrbeti, da je gospa govorila čim dlje. Težava je bila v tem, da se večina gospodinj postavi v obrambni položaj, ko v slušalki zaslišijo otroški glas. Takoj pomislijo na neumne in včasih nesramne potegavščine, ki jim bodo ukradle sveti čas za likanje ali pa pomivanje oken, toda pri meni je šlo za vprašanje življenja in smrti. Da sogovornica ne bi takoj odložila, sem se morala zateči k dramatičnim lažem:

»Je moja mama tam?« sem vprašala s cmeravim glasom.

»Kako to, da je ni tam? Govoriti moram z njo, prosim!«

»Kje je?« sem vreščala. »Rada bi šla domov!«

Včasih se je zgodilo, da so odložili slušalko, toda skoraj vedno je gospa začela spraševati.

»Kje si, ljubica? Kako je ime tvoji mami?«

»Ne vem! Izgubila sem se in neki gospod me je pobral na ulici.«

»Kdaj pa se je to zgodilo?«

Ko se ji je prebudila radovednost, moji odgovori sploh niso bili več tako pomembni. Bolj kot se je gospa zapletala v zgodbo, bolj je naraščala njena tesnoba in zvok njenega glasu je postajal vse bolj prediven. Jaz pa sem si privoščila, da sem poslušala njene nasvete in jo tridesetkrat prosila, naj mi vse ponovi. Nazadnje pa, ko se mi je zdelo, da je pravi čas, sem kriknila:

»Gospod prihaja! Zelo me je strah! Recite moji mami, naj pride pome!« in s treskom odložila slušalko, pri tem pa se trudila, da ne bi izgubila strani v telefonskem imeniku, kjer sem našla to dragoceno številko. To je bil trenutek za pogajanje s Stvarjo.

Ko sem čutila, da je najbolj šibka, najbolj obupana, ko sem skoraj lahko otipala njeno grozo ob tem, da bi ponovno zavrtela številko, sem jo prosila za tisto, kar me je najbolj mučilo in kar je moje noči polnilo z obžalovanjem: naj mi vrne Diega, naj ga osvobodi njegove prikazni, naj ga obudi od mrtvih. Nehvaležnica mi ni niti odgovorila, jaz pa sem še nekaj minut

gojila upanje. Pozneje pa, ko sem ga srečala na dvorišču ali v kuhinji, sem videla, da je njegova onemoglost povsem enaka. Zato sem jo po določenem času jeze in groženj prosila le še za neumnosti, kot na primer, da bi bila nekaj dni tiho, da njena grenkoba ne bi pokvarila okusa mojega sladoleda, da bi mi sem in tja kako noč pustila sanjati. V letih, ki so sledila, pa mi je bilo vedno bolj žal, da sem prošnje za brata zamenjala za ta sramotna blažila.